Натисніть тут, щоб

купити книгу на сайті

або замовляйте за телефоном:

(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,

(066) 727-17-62

Передмова

Пропонуємо Вашій увазі збірник тестових завдань, який охоплює період історії України XVI–XVIII ст., який ще називають козацьким. За слушним висловом В.Б. Антоновича в ньому найвиразніше і найяскравіше визначилася «провідна ідея, що виявляла собою жадання народу», основою якої був принцип демократизму і рівного політичного права для кожної особистості. Важко переоцінити значення доби козаччини для історії та культури нашої Батьківщини. Це був переломний, багато в чому епохальний період, який став визначальним для розвитку української державності, українського суспільства, української культури, які попри роз'єднаність українських земель, попри воєнні лихоліття, перешкоди з боку чужинських завойовників, продовжували успішно розвиватися в загальному контексті світової історії.

Це період, коли наші сусіди — угорці, поляки, литовці, московити, татари й турки — прагнули скористатися послабленням українців і завоювати наші землі, а українці, в свою чергу, вели з ними боротьбу за збереження національної самобутності. У XV–XVIII ст. українці витворили феномен, який у бездержавних народів немає аналогів: створили могутню силу тогочасної Європи — славетне козацтво, яке зіграло велику роль в історії України, вплинуло на формування специфічних рис культури, самосвідомості й національного характеру, уже самим фактом свого існування надихало українців на боротьбу проти гноблення, за національну незалежність. Але, на превеликий жаль, скористатися усіма здобутками козацької доби українцям не вдалося, і внутрішні чвари призвели до того, що на зламі XVIII–XIX ст. українські землі були поділені між Російською та Австрійською імперіями. Це має стати одним з основних історичних уроків українського народу.

Контроль та оцінювання виступають обов'язковими складовими, посідають важливе місце в структурі педагогічної діяльності. Якісні тести є важливим інструментом оцінювання якості освіти, підвищення рівня засвоєння учнями предметних компетентностей, посилення керованості навчально-виховним процесом. Наші тестові завдання спрямовані на визначення рівня засвоєння тем навчальної програми, ключових термінів, понять, дат, вироблення навичок аналізу історичних явищ та виявлення їх причинно-наслідкових зв'язків. Одним з найважливі-

ших критеріїв якості наших тестів є їх об'єктивність, що виключає двозначності і непорозуміння в питаннях.

У нашому збірнику містяться тестові завдання закритої форми і скомпоновані вони згідно їх типології:

- *тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді* — цей формат тестових завдань дає змогу оцінити навчальні досягнення на різних рівнях: знання, розуміння і застосування знань;
- *тестові завдання з вибором кількох правильних відповідей* — цей формат тестових завдань передбачає наявність вказівки про кількість правильних відповідей і діагностує знання, розуміння і застосування. Цей тип завдань використовують для перевірки різноманітних знань, умінь та навичок учнів;
- *тестові завдання на встановлення правильної послідовності* — цей формат тестових завдань призначений, насамперед, для перевірки сформованості алгоритмічного мислення. Такі завдання дають змогу виявити рівень засвоєння, запам'ятовування матеріалу, здатність ним оперувати та логічно мислити;
- *тестові завдання на встановлення відповідності* — цей формат тестових завдань належить до категорії логічних пар, і тестований має порівняти матеріал лівої й правої колонок і утворити правильні логічні пари. За допомогою їх можна визначити рівень знань причинно-наслідкових зв'язків в історичних процесах.

Тестові завдання можна використовувати під час проведення поточного, узагальнюючого та підсумкового (річного) контролю, а також пропонувати учням із різними навчальними можливостями.

Пропоновані завдання охоплюють матеріал чинної навчальної програми для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Збірник може бути використаний у навчальному процесі під час вивчення курсу «Історія України» в 8-му класі, під час підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання, для самопідготовки і саморозвитку усіх, хто цікавиться історією рідної країни.

Тема 1

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ, КУЛЬТУРНЕ ТА ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ В XVI — ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

Питання на встановлення одного варіанту правильної відповіді

1. Визначте варіант відповіді, в якому зазначено воєводства, що перебували у складі Польського королівства в першій половині XVI ст.:

☐ **А** Руське і Подільське воєводства;
☐ **Б** Волинське і Київське воєводства;
☐ **В** Белзьке і Брацлавське воєводства;
☐ **Г** Руське і Волинське воєводства.

2. Прийняття Третього Литовського статуту 1588 року призвело до остаточного:

☐ **А** визнання козацтва окремим соціальним станом;
☐ **Б** закріпачення українських селян;
☐ **В** зрівняння в правах української і польської шляхти;
☐ **Г** об'єднання католицької і православної церков.

3. Однією з особливостей польського панування на українських землях у першій половині XVI ст. було:

☐ **А** надання руській мові статусу офіційної;
☐ **Б** відновлення давньоруської системи управління;
☐ **В** збереження судочинства на основі норм «Руської правди»;
☐ **Г** насадження католицизму шляхом витіснення православ'я.

4. Визначте, що було одним з наслідків укладання Люблінської унії:

☐ **А** ліквідація Великого князівства Литовського, перетворення його земель на провінції Польського королівства;
☐ **Б** зміцнення союзу Великого князівства Литовського та Польського королівства під час боротьби проти Тевтонського ордену;
☐ **В** формування адміністративно-територіального устрою Великого князівства Литовського за польським зразком;
☐ **Г** включення українських земель до складу Польського королівства, згуртування українського народу в межах однієї держави.

5. У результаті Люблінської унії давній адміністративний поділ українських земель було остаточно знищено. Всі українські землі в складі Польської корони у XVI ст. поділялися на:

☐ **А** 4 воєводства; ☐ **Б** 5 воєводств; ☐ **В** 6 воєводств; ☐ **Г** 10 воєводств.

6. Фільварок — це:

☐ **А** доброчинне товариство української шляхти, що опікувалося будівництвом православних храмів;

☐ **Б** форма промислового виробництва, базована на розподілі праці й ремісничій техніці, що передувала великій машинній індустрії;

☐ **В** багатогалузеве господарство, що базувалося на праці кріпосних селян й орієнтувалося на виробництво сільськогосподарської продукції, перш за все збіжжя на продаж;

☐ **Г** корпоративна організація ремісників однієї чи кількох споріднених спеціальностей у містах, що користувалися магдебурзьким правом.

7. Поширення магдебурзького права на українських землях сприяло:

☐ **А** витісненню з органів міського самоврядування іноземців (поляків, німців тощо);

☐ **Б** захисту населення міст від сваволі королівських намісників і великих землевласників;

☐ **В** поглибленню спеціалізації ремісничого виробництва та утворенню цехів;

☐ **Г** утвердженню панівного становища українського населення в містах.

8. Занепад православної церкви в Україні в XVI ст. спричинило:

☐ **А** збайдужіння багатьох українців до релігії та церкви;

☐ **Б** поширення серед українців практики переходу до інших віросповідань, особливо, в середовищі шляхти;

☐ **В** руйнування національної самосвідомості українського народу та занепад національної культури;

☐ **Г** занепад моральності та духовності українців.

9. Закарпаття (Угорська Русь, Підкарпатська Русь) до початку XVI ст. було:

☐ **А** під політичним та культурним впливом Першого Болгарського царства і Великої Моравії;

☐ **Б** у складі Галицько-Волинського князівства;

☐ **В** у складі Австрійської імперії;

☐ **Г** у складі Угорського королівства.

10. Основними соціальними верствами в Україні в XVI ст. були:

☐ **А** духовенство, князі та бояри, вільні селяни-общинники, міщани, козаки;

☐ **Б** духовенство, магнати і шляхта, вільні селяни-общинники, міщани, козаки;

☐ **В** духовенство, магнати і шляхта, феодально залежне селянство, міщани, козаки;

☐ **Г** духовенство, князі та бояри, феодально залежне селянство, міщани, козаки.

11. Традиційною формою співжиття українських селян у XVI ст. була сусідська община-копа, яка складалася з кількох:

☐ **А** слобод; ☐ **Б** дворищ; ☐ **В** димів; ☐ **Г** хуторів.

12. У 1586 році Антіохійський патріарх Йоаким надав право ставропігії (незалежності від влади місцевого єпископа) та затвердив новий статус:

☐ **А** Успенського братства у Львові;
☐ **Б** Чеснохрестського братства у Луцьку;
☐ **В** Богоявленського братства у Києві;
☐ **Г** Свято-Духівського братства у Вільно.

13. Угода про об'єднання православної Київської митрополії та римо-католицької церкви була підписана у Ватикані і затверджена церковним собором у:

☐ **А** Флоренції; ☐ **Б** Бересті; ☐ **В** Києві; ☐ **Г** Любліні.

14. Братства в історії України — це:

☐ **А** корпоративні об'єднання ремісників споріднених спеціальностей у містах, що користувалися магдебурзьким правом у XV–XVI ст.;
☐ **Б** доброчинні товариства української шляхти, які опікувалися будівництвом православних храмів власним коштом у XVI ст.;
☐ **В** об'єднання реєстрового козацтва та духовенства, які здійснювали контроль за діяльністю вищих православних церковних ієрархів у XV–XVI ст.;
☐ **Г** релігійно-громадські організації міщан при православних церквах на українських землях наприкінці XVI–XVII ст.

15. Які поняття та терміни можуть бути застосовані для характеристики української культури XVI ст.?

1) бароко; **2)** книгодрукування; **3)** портретний живопис;
4) гравюра; **5)** пейзажний живопис; **6)** класицизм.

☐ **А** 1,2,5; ☐ **Б** 2,3,4; ☐ **В** 2,5,6; ☐ **Г** 1,3,4.

16. Укажіть мету братського руху на українських землях у XVI ст.:

☐ **А** визнання станових привілеїв українського козацтва;
☐ **Б** захист і підтримка православної церкви;
☐ **В** укладення унії між католицькою і православною церквами;
☐ **Г** ліквідація кріпосної залежності українського селянства.

17. До Київського братства невдовзі після його створення вступив:

☐ **А** митрополит Київський з усіма єпископами і чернецтвом;
☐ **Б** гетьман П. Сагайдачний з усім Кошем Запорозьким;
☐ **В** князь К. Острозький з усією православною шляхтою;
☐ **Г** польський король Владислав з усією придворною свитою.

18. Позначте причину, яка спонукала Велике князівство Литовське укласти Люблінську унію з Польським королівством:

☐ **А** військова підтримка у відсічі агресії з боку Тевтонського ордену;
☐ **Б** військова допомога в боротьбі проти Османської імперії;
☐ **В** війна з Угорським королівством;
☐ **Г** поразки у війні з Московською державою.

19. Одна з перших рукописних книг, перекладена тогочасною українською мовою під впливом подій європейської Реформації, — це:

☐ **А** Києво-Печерський патерик;
☐ **Б** Пересопницьке Євангеліє;
☐ **В** «Синопсис»;
☐ **Г** «Православне ісповідання віри».

20. Які з перелічених фактів (подій) можуть бути використані для характеристики культурного життя в українських землях у XVI ст.?

1. поява світського портретного живопису;
2. перебудова Софійського собору в стилі козацького бароко;
3. створення Київського колегіуму (згодом академії);
4. видання Іваном Федоровим «Апостола» та «Букваря»;
5. створення козацьких літописів.

☐ **А** 1,5; ☐ **Б** 3,4; ☐ **В** 2,5; ☐ **Г** 1,4.

21. Магдебурзьке право регулювало відносини у:

☐ **А** братствах; ☐ **Б** воєводствах;
☐ **В** містах; ☐ **Г** монастирях.

22. Назвіть подію, що вважається наслідком політики Контрреформації:

☐ **А** заснування ордену єзуїтів;
☐ **Б** написання Пересопницького Євангелія;
☐ **В** заснування Львівського православного братства;
☐ **Г** видання друком «Апостола».

23. Визначте уривок з історичного джерела, в якому йдеться про укладення Люблінської унії:

☐ **А** *«...государ Ягайло, великий князь, з усіма своїми ще нехрещеними братами, ближніми, ...жагуче бажає й просить прийняти їх у католицьку віру святої римської церкви... обіцяє свої литовські й руські землі навік приєднати до королівства Польського...»;*

☐ **Б** *«Ми присягаємо той мир тримати твердо, без будь-якої хитрості... Королю держати сповна землю Львівську, а нам держати Володимирську, Луцьку, Белзьку, Холмську та Берестейську. Мир тримати від Покрови Богородиці два роки...»;*

☐ **В** *«...Отож ми, генеральна старшина, кошовий отаман і все Військо Запорозьке домовилися і постановили з гетьманом... що із генеральними особами мають радитися гетьман про ...всілякі публічні справи, нічого без їхнього дозволу не починаючи...»;*

☐ **Г** *«Ми, Сигізмунд Август, даною грамотою оголошуємо таке: на скликаному цьому сеймі закінчили справу [об'єднання] між князівством Литовським та королівством Польським в братерській любові і за згодою обох народів...».*

24. Визначте процес, який був притаманний соціально-економічному розвиткові українських земель в XVI ст.:

☐ **А** закріпачення селян і поширення панщини;
☐ **Б** занепад фільваркового господарства;
☐ **В** формування ринку вільнонайманої праці;
☐ **Г** початок промислового перевороту.

25. Назвіть основну ознаку приналежності до панів — представників вищої верстви тогочасного українського суспільства:

☐ **А** володіння власною вотчинною землею;
☐ **Б** володіння закріпаченими селянами;
☐ **В** виконання військової повинності;
☐ **Г** наявність фільваркового господарства.

26. Назвіть подію, наслідком якої стало написання Мелетієм Смотрицьким трактату «Тренос» («Плач»):

☐ **А** укладення Люблінської унії;
☐ **Б** укладення Берестейської унії;
☐ **В** заснування Острозької академії;
☐ **Г** завершення закріпачення українського селянства.

27. Визначте, про кого йдеться: «*Підтримавши ініціативу об'єднання католицької і православної церков на початковому етапі, він невдовзі розчарувався в цій ідеї і навіть погрожував застосуванням власної 20-тисячної армії для унеможливлення укладення церковної унії***».**

☐ **А** Іпатій Потій;
☐ **Б** Дмитро Вишневецький;
☐ **В** Василь-Костянтин Острозький;
☐ **Г** Сигізмунд III.

28. Серед названих книг, визначте ті, які з'явилися завдяки друкарській майстерності Івана Федорова:

1. «Києво-Печерський патерик»;
2. «Апостол»;
3. «Буквар»;
4. Пересопницьке Євангеліє;
5. «Адельфотес»;
6. «Лексис»;
7. Острозька Біблія.

☐ **А** 1,5,6; ☐ **Б** 2,3,7; ☐ **В** 1,3,5,7; ☐ **Г** 2,4,6,7.

29. Визначте особливість українського містобудування в XVI ст.:

☐ **А** формування центральної частини міста у вигляді прямокутної або квадратної ринкової площі з ратушею;
☐ **Б** домінування хаотичної міської забудови, відповідно до забаганок найбагатшої і найвпливовішої верхівки міста;

☐ **В** спорудження будинків (крім ратуші і храмових споруд) з дерев'яного матеріалу;

☐ **Г** відмова від захисних валів, мурів і ровів, що спотворювали загальний краєвид міста.

30. Назвіть єдину споруду в забудові міста Львова, яка була зведена на двох будівельних ділянках, що дало змогу розпланувати внутрішній двір з відкритими аркадами-лоджіями, що оточували подвір'я з трьох сторін:

☐ **А** каплиця Трьох Святителів;

☐ **Б** каплиця Боїмів;

☐ **В** будинок Корнякта;

☐ **Г** Чорна кам'яниця.

31. Визначте своєрідність розвитку образотворчого і декоративно-ужиткового мистецтва України в XVI ст.:

☐ **А** відсутність пам'яток скульптурного мистецтва;

☐ **Б** занепад іконописної творчості;

☐ **В** поява книжкової гравюри;

☐ **Г** забуття досвіду майстрів-ремісників.

32. Визначте причину, яка спонукала архітекторів до надання спорудам Меджибізькому замку і Кам'янець-Подільській фортеці неправильної форми:

☐ **А** виконання забаганки замовників;

☐ **Б** врахування особливостей рельєфу;

☐ **В** відсутність належного будівельного матеріалу;

☐ **Г** відсутність належного досвіду у виконавців.

33. Визначте чинник, що поєднує таких видатних людей, як Йов Борецький, Петро Конашевич-Сагайдачний, Мелетій Смотрицький, Дем'ян Наливайко:

☐ **А** були вихованцями Острозької академії;

☐ **Б** були представниками полемічної літератури;

☐ **В** були прибічниками поширення уніатської церкви;

☐ **Г** були учасниками козацьких повстань 90-х років XVI ст.

34. У 1578 році в Острозі було засновано:

☐ **А** перший єзуїтський колегіум на українських землях;

☐ **Б** першу українську братську школу;

☐ **В** першу друкарню на українських землях;

☐ **Г** першу вищу слов'яно-греко-латинську школу у Східній Європі.

35. Переважна більшість церковних книг у XVI ст. писалася:

☐ **А** староукраїнською мовою;

☐ **Б** церковнослов'янською мовою;

☐ **В** латинською мовою;

☐ **Г** польською мовою.

36. Визначте особливість функціонування уніатської (греко-католицької) церкви:

- ☐ **А** підпорядкування Папі Римському;
- ☐ **Б** здійснення богослужіння латинською мовою;
- ☐ **В** визнання православного догмату про походження Святого Духа від Бога-Отця;
- ☐ **Г** перехід на католицький церковний обряд.

37. Встановіть правильне твердження:

1. фільваркове господарство базувалося на використанні дармової праці селян-кріпаків;

2. статус ставропігії Львівське братство отримало відповідно до універсалу польського короля Сигізмунда III.

- ☐ **А** правильні обидва варіанти;
- ☐ **Б** правильний перший варіант;
- ☐ **В** правильний другий варіант;
- ☐ **Г** жоден з варіантів не містить правильної відповіді.

38. Встановіть правильне твердження:

1. наслідком укладення Люблінської унії стало встановлення польського володарювання на більшості українських земель;

2. запровадження в Україні григоріанського календаря стало одним з кроків до релігійного примирення між католиками і православними.

- ☐ **А** правильні обидва варіанти;
- ☐ **Б** правильний перший варіант;
- ☐ **В** правильний другий варіант;
- ☐ **Г** жоден з варіантів не містить правильної відповіді.

39. Встановіть правильне твердження:

1. антиунійну боротьбу в Україні очолювали найбільші поборники православної церкви — Іпатій Потій та Кирило Терлецький;

2. походження слова «січ» пов'язують з засіками — першими козацькими укріпленнями з дерев.

- ☐ **А** правильні обидва варіанти;
- ☐ **Б** правильний перший варіант;
- ☐ **В** правильний другий варіант;
- ☐ **Г** жоден з варіантів не містить правильної відповіді.

40. Встановіть правильне твердження:

1. міста Львів, Белз, Кам'янець, Луцьк, Брацлав і Київ поєднує те, що вони були центрами воєводств, створених на українських землях після укладення Люблінської унії;

2. повстання 90-х років XVI ст. стали потужним проявом національно-визвольної боротьби українського народу.

☐ **А** правильні обидва варіанти;
☐ **Б** правильний перший варіант;
☐ **В** правильний другий варіант;
☐ **Г** жоден з варіантів не містить правильної відповіді.

41. Встановіть правильне твердження:

1. заснування єзуїтських шкіл і колегіумів було наслідком діяльності протестантських церков на українських землях;

2. провідним осередком українського релігійного малярства був Київ, де працював Олексій Горошкович.

☐ **А** правильні обидва варіанти;
☐ **Б** правильний перший варіант;
☐ **В** правильний другий варіант;
☐ **Г** жоден з варіантів не містить правильної відповіді.

42. Серед названих музичних інструментів визначте той, який не використовувався на українських землях у першій половині XVII ст.:

☐ **А** кобза;
☐ **Б** ліра;
☐ **В** гуслі;
☐ **Г** бандура.

43. Визначте пропущене слово у тексті: «*По всій козацькій землі ми помітили прекрасну рису… всі вони (мешканці), крім небагатьох, навіть більшість їхніх жінок і дочок уміють* _____ *і знають порядок церковних служб…».*

☐ **А** читати;
☐ **Б** співати;
☐ **В** вишивати;
☐ **Г** воювати.

44. Визначте уривок з історичного джерела, в якому йдеться про життя і діяльність Петра Могили:

☐ **А** «*Ось розповідь про те, звідки почалася і як було створено цю друкарню: «Коли я оселився в славетнім місті Львові, обходив я багато разів багатих і благородних у світі, прохаючи від них допомоги...»*»;

☐ **Б** «*... виконуючи заповіт покійного митрополита... уклав з Київським братством угоду, за якою ставав «старшим братом, дозорцем, довічним охоронцем й наставником» об'єднаних Лаврської та Братської шкіл*»;

☐ **В** «*Прошу, дай мені, ваша милість дорога пані сестро, намалювати і пана (чоловіка)... а я теж зображення своє пошлю вашій милості, принаймні знадобиться страшити дітей, коли будуть на чомусь дуже наполягати*»;

☐ **Г** «*Ляхи пішли срамотно... і нам тепер краще всього йти за ними до Лубен — там і шляхи є, і товариство надійне, і живність буде, і збір людський, і оборона зручніша, ніж тут*».

45. Визначте уривок з історичного джерела, в якому йдеться про життя і діяльність Йова Борецького:

☐ **А** «*У полемічних творах «Тренос» і «Верифікація прав ... народу руського» обстоює гідність, права, звичаї, віру й культуру українського народу*»;

☐ **Б** «*Та про його життя ми маємо дуже скупі відомості. Основним джерелом вивчення біографії... є присвята (передмова) і післямова до його «Лексикона»*;

☐ **В** «*На відстані гарматного пострілу лежить Кодак, перший з порогів скелястої гряди, що простягається впоперек ріки, затрудняючи плавання човном. Є тут фортеця, яку я розпочав будувати...*»;

☐ **Г** «*За хвилину митрополит почав писати... настанови духівництву — «Поради до благочестя» — схвалив собор єпископів*».

47. Визначте міста, які отримали магдебурзьке право в першій половині XVII ст.:

1. Київ; **2.** Кам'янець;
3. Чигирин; **4.** Полтава;
5. Умань; **6.** Володимир.

☐ **А** 1,2,6; ☐ **Б** 3,4,5; ☐ **В** 2,3,6; ☐ **Г** 1,4,5.

48. Визначте православні братства, засновані на українських землях в першій половині XVII ст.:

1. Львівське Успенське Ставропігійне братство;
2. Львівське Благовіщенське братство;
3. Луцьке Хрестовоздвиженське братство;
4. Київське Богоявленське братство.

☐ **А** 1,2,4; ☐ **Б** 2,3,4; ☐ **В** 1,2; ☐ **Г** 3,4.

49. Визначте чинник, який заважав розвиткові міського життя на українських землях в першій половині XVII ст.:

☐ **А** занепад феодально-кріпосницьких відносин;
☐ **Б** всевладдя магнатів і шляхти;
☐ **В** розвиток цехового виробництва;
☐ **Г** відсутність поборів і повинностей для міщан.

50. Визначте причину перенесення адміністративного центру уніатської церкви з Києва до Вільно:

☐ **А** відсутність належних культових приміщень;
☐ **Б** активна протидія з боку православної громади;
☐ **В** бажання влади Речі Посполитої тримати керівництво поближче до себе;
☐ **Г** фінансова підтримка з боку литовських владних кіл.

Зміст

Передмова 4

Тема 1. Соціально-економічне, культурне та церковне життя в Україні в XVI — першій половині XVII ст. 6

Тема 2. Українське козацтво в XVI — першій половині XVII ст. 34

Тема 3. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст 58

Тема 4. Українські землі наприкінці 50-х рр. XVII — на початку XVIII ст. 86

Тема 5. Українські землі у 20—90-х рр. XVIII ст.. 129

Список використаної літератури 167

Відповіді 168